

До катедра ППНПМ на ПИФ към
ЮЗУ „Н.Рилски“ – Благоевград
До научното жури, определено
със заповед № 220/04.02.2014г.
на Ректора на ЮЗУ.

РЕЦЕНЗИЯ

от **проф. д-р Румен Владимиров**, преподавател по наказателно права
в ПИФ на ЮЗУ „Н. Рилски“,

на дисертационния труд **„Понятието „длъжностно лице“ в
българското наказателно право“**,

автор: **Славка Димова Димитрова – Симеонова**, докторант на
самостоятелна подготовка към катедра ППНПМ на ПИФ, за придобиване
на образователна и научна степен „ДОКТОР“ по професионална
направление Право 3,6, научна специалност „Наказателно право“.

Научен ръководител: **проф. д-р Момяна Гунева**.

1. Биографични моменти за докторанта.

Видно от приложения европейски формат на автобиография, Славка Димитрова е родена на 12.11.1974г. Завършила е ПМГ „Н.Обрешков“ в гр. Бургас. Висше образование завършва през 1999г. в БСУ. Нейният общ трудов стаж е повече от 12 години, предимно като асистент по наказателно право в БСУ. През това време е провела четири специализации в чуждестранни университети – в САЩ, Чехия, Норвегия и Япония. На различно, но достатъчно високо равнище владее писмено и говоримо английски, руски, френски и персийски езици. Притежава умения за работа в екип, както и доказани организационни, професионални и компютърни

умения и компетенции. Публикувала е у нас и в чужбина над 10 статии и други изследвания в авторитетни издания. Участвала е в редица вътрешни и външни проекти, включително и в проект по създаването на правни клиники в българските юридически факултети.

2. Обща характеристика на структурата и съдържанието на дисертационния труд.

Преди всичко следва да се каже, че от формално-правна гледна точка няма пречки за законосъобразното протичане на процедурата по защитата. Във връзка с това докторантът е представил всички необходими документи и материали – дисертация, автореферат, справки и декларации. От посочения списък накрая на автореферата се вижда, че по темата на дисертацията има 6 /шест/ броя научни публикации, които са повече от достатъчни за провеждане на защитата.

Самият дисертационен труд има обем от 203 страници, в това число съдържание и използвана литература. Последната включва 121 заглавия, от които 113 на кирилица и 8 на латиница. Бележките под линия са 308 на брой. Структурно трудът се състои от увод, 5 глави и заключение. Главите се подразделят на параграфи, които са общо 16, като в някои от тях се обособяват точки и подточки. Изследването е по актуална тема и има интердисциплинарен характер, който очевидно е спомогнал за изпълнение на поставените научните задачи. Стилът е точен и ясен, изложението е стегнато /дори понякога прекалено икономично/ и това позволява дисертацията да се чете бързо и с интерес.

В **увода** се обръща внимание на важността и значимостта на динамичната наказателноправна категория „длъжностно лице“ и липсата на съвременен и пълен анализ и решение на проблемите, свързани с нея. Посочени са също и целите и предмета на изследване в труда.

Глава първа е озаглавена „Обща характеристика“ и съдържа четири параграфа. В първия се прави кратък исторически обзор за престъпленията, извършени от особена група субекти, които изпълняват особени публични функции. Посочва се, че такива престъпления са съществували още в Древния Египет и Древния Рим, както и в средновековните държави. Отделен и кратък исторически преглед е

направен за Русия и за България, чрез позоваване на съответните нормативни източници. По-нататък също накратко, са проследени съвременните особености на уредбата относно престъпленията, извършване от длъжностно лице по законодателствата на Германия, Франция, Полша, Холандия, САЩ, Швеция, Китай и Русия. В отделни параграфи на тази уводна глава се дава обща характеристика на понятието длъжностно лице, използвано в някои международни актове. Най-сетне основателно се акцентира и върху непрецизната употреба на същото понятие или негови синоними в други български закони извън НК – ЗАНН, ЗЗКИ, ЗОДОВ, КТ, КЗ, ВЗ, ЗКИ, за обозначаване на различни категории лица.

Глава втора е назована с общото и неясно съчетание „Въведение в проблематиката“. В нейните три параграфа се разглеждат в обобщен план въпросите относно длъжностното лице, като особен субект на престъпление; категориите длъжностни лица според чл.93, т. 1 от НК; и общите признаци на дефиницията за длъжностното лице в НК, анализирани чрез начина на възлагане на длъжностните задължения.

Третата глава е посветена на теоретичния анализ по същество на първата от категориите длъжностни лица – тези по смисъла на чл.93, т. 1, б. „а“ от НК, които изпълняват служба в държавно учреждение, с изключение на извършващите дейност само на материално изпълнение. Поначало авторът приема, че критериите едно лице да се третира за длъжностно са два – първо характерът на функциите, които изпълнява и второ мястото на изпълнение на задълженията. Тези два критерия са дали основание материята да се интерпретира в два отделни параграфа. В тях авторът критично излага съществуващите становища на теорията и съдебната практика у нас по различните неизяснени или спорни въпроси и дава своите съображения и аргументи в подкрепа на дадена теза. Накрая, в третия параграф е направено разграничаване на този вид длъжностното лице от сходни за науката и практиката понятия като: „орган на власт“ и „държавен служител“. На базата на анализа се стига до извода, че всеки орган на власт и всеки държавен служител е и длъжностно лице, но обратното не винаги е вярно.

Важно теоретическо и практическо значение има и следващата **глава четвърта** на дисертацията. В нея се интерпретират въпроси, свързани с втората категория длъжностно лице, това по смисъла на чл.93, т. 1, б. „б“

от НК, каквото е и названието на самата глава. Следвайки посочените по-горе възприети от автора критерии, в параграф първи, се изследват проблемите на този вид длъжностно лице, предвид характера на неговите функционални задължения. Уточнява се кое лице е длъжностно на ръководна работа и кое изпълнява работа, свързана с пазене или управление на чуждо имущество. Другият критерии – място на изпълнението е дал възможност на докторанта да изясни как според действащата гражданскоправна и публичноправна уредба в днешно време трябва да се възприемат понятия като: „държавно предприятие“, „едноличен търговец“ и „обществена организация“. В следващия параграф се обръща внимание на някои категории лица, които са изброени в обхвата на понятието за длъжностно лице, без да са категоризирани по някакъв общ белег. Тях основателно докторантът назовава „лица изпълняващи публични функции.“ Към тях са отнесени нотариусът, частният съдебен изпълнител и съдебните заседатели. Изрично в последния параграф четвърти се аргументира недлъжностното качество на адвоката и на вещото лице.

Последната глава пета е озаглавена „Длъжностното лице като субект на престъпление“. Тя се изгражда от два параграфа, като в първият лицето се интерпретира като субект на престъпленията по служба, а във втория – като субект на престъплението „подкуп“. И в двата параграфа се разискват теоретично важни и практически нееднакво решавани въпроси, като например въпросът за приложното поле на чл.282 НК и неговото използване само за дейности на длъжностното лице в структурата на държавната власт и управление, но не и при извършване на стопанска дейност. По същите съображения се приема, че при подкуп в стопанската сфера, съставите по чл.301 - 303 от НК са неприложими. Обосновава се още становището, че отговорността за това престъпление е ограничена при лекарите и преподавателите, защото те по-често не са длъжностни лица.

В последната структурна част на дисертацията – **заключението**, докторантът посочва недостатъците на действащата дефиниция на понятието за длъжностното лице. Обобщавайки направените в изложението научните резултати, се предлага нова редакция на дефиницията за длъжностно лице в чл.93, т. 1 от НК. Това предложение се прави при условното разграничаване на две категории длъжностни лица – на публични и на частни.

3. Приноси и приносни моменти в дисертационния труд.

Трябва категорично да заявя, че в рецензирания дисертационен труд се съдържат многобройни и с различна научна стойност приноси и приносни моменти. Като цяло разработката на темата може да се оцени с висока положителна оценка. Тя се дължи на факта, че авторът е дал една нова, модерна и съвременна трактовка на понятието за длъжностното лице. Този резултат е не само основния теоретичен принос в дисертацията, но той би бил твърде полезен за ново законово дефиниране на длъжностното лице. По такъв начин биха се създали и нужните предпоставки за уеднаквяване и стабилизиране на съдебната практика по решаване на делата, където субектът или пострадалото лице има длъжностно качество.

Трябва да се даде и висока оценка за използвания научен подход в изследването, където всяка теза или проблем се разисква в академична последователност първо становищата на наши учени, второ – на чуждестранни, трето – на съдебната практика и накрая собствената теза или решение. Този подход и използвания интересен и професионален начин на информиране на читателя, показват докторанта като изграден изследовател и автор. Във връзка с това трябва да бъдат отбелязани и заслугите на научния му ръководител.

В представената към документацията справка, приносите вярно и точно са открити. За мен е от изключително значение анализът на понятието за длъжностното лице, през призмата на другите клонове на правото, констатираните несъответствия в терминологията и предложенията за уеднаквяване на понятията в нормотворческата дейност. Бих открил също и предлаганата класификация на длъжностните лица, на публични и на частни. Друга група от приноси представляват направените предложения де леге ференда, които могат да се подкрепят. Измежду тях централно място заема предложението за нова дефиниция в НК на понятието „длъжностно лице“. Тя е модерна, последователно и логично е подредена и се основава на еднородни видови белези и характеристики. Тези предимства определено правят предлаганата дефиниция по-предпочитана, в сравнение с дефиницията, която се съдържа във внесената в Парламента проект за нов НК. И накрая, бих поздравил докторанта за отправената критика, относно ненужното / бих казал дори вредното/ казуистично

изброяване на качествата на субекта и особено на пострадалия в някои състави от особената част на НК.

4. Критични бележки и препоръки.

Както към всяко научно съчинение, така и към настоящия дисертационен труд могат да се направят някои бележки, критики, възражения и препоръки. Тяхната цел е преди всичко да се съдейства на докторанта за усъвършенстване на труда. Ето защо започвам с препоръката към автора да го издаде като самостоятелна монография, но след съобразяване с бележките на журито и след задълбочена и прецизна редакция на текста, защото такава определено се налага.

Критичните бележки условно могат да се обособят в две групи – **общи и конкретни**. Към **общите бележки** могат да се споменат следните:

- За структурата на труда. Считам, че друг начин на структурно подреждане на главите и разделите би бил по-удачен от избрания. Например изложението в първите две глави би могло да се обедини в една обща уводна глава с два параграфа.

- За изложението. Макар че едва ли е така в действителност, но се създава усещането, че при написването на труда авторът е действал припряно, че е бързал и някои неща, макар и верни и точни, са разработени твърде икономично, че има резерви за още по-обстояен и задълбочен анализ.

- За допуснатите терминологични разминавания или несъответствия в заглавията от съдържанието и аналогичните им заглавия в изложението на дисертацията. Напр. параграф първи и т.1 от гл. трета /с.3 и с.111/, глава пета /с.4 и с.162/ и др.. Подобни непрецизности се констатираат и в автореферата, напр. на с.7, последното изречение визира „въведение“, а на с.8 заглавието е „увод“, след което отново се говори за „въведение“. Тези и други на пръв поглед дреболии, на фона на значителните положителни резултати, създават впечатление за недостатъчна подреденост и завършеност на труда.

- За заглавията на някои глави, параграфи и точки. Мисля, че прекаленият лаконизъм и незадоволителната им точност и яснота, макар на

първ поглед това да е бележка от формално естество, но обективно не съдействат за повишаване на действителната стойността на изследването.

- За липсващи /в съдържанието и в изложението/ категории длъжностни лица по чл.93, т. 1, б. „б“ НК. Когато на с. 145 и 153 се говори съответно за нотариус и за частен съдебен изпълнител, са пропуснати, дори и само да се споменат, фигурите на помощник-нотариуса и на помощник-частния съдебен изпълнител. А за тях, като посочени в НК категории длъжностни лица, определено има какво да се каже.

- За липсващия съпоставителен анализ на предлаганата в труда дефиниция на понятието „длъжностно лице“, /която е за предпочитане / с дефиницията в проекта за нов НК.

- За някои авторски прийоми. Струва ми се, че използваните думи в множествено число – „считаме“, „по наше мнение“ и др. е остаряла форма на научно изразяване и трябва да се изостави.

При четенето на дисертацията могат да се открият и някои **конкретни пропуски**. Към тях ще бъдат споменати следните:

- На с 58 се оказва, че едно и също решение на ВКС /182-2007-III/ се цитира под линия / инд. 78 и инд. 81 /за обосноваване на противоположни тези. Може би, ако в самото решение има противоречия, това би трябвало да се заяви, т.е. в текста горе или под линия, това изрично и в критичен план да бъде отразено.

- На с. 145 и 153 се използва единственото число /нотариус, частен съдебен изпълнител/, а на с.155 – множественото число /съдебни заседатели/, което води до несъгласуваност. Наистина един съдебен заседател не може сам да изпълнява възложената му функция, но той може да бъде самостоятелен субект на престъпление.

- В изложението, названието на глава пета от една страна и на параграф първи от глава втора от друга, са твърде близки /сходни/ и мисля, че е необходимо и полезно да се направи по-ясно терминологично разграничаване между тях.

5. Заключение.

Посочените в настоящата рецензия критични бележки и препоръки не са от такъв характер, че да надделяват над значимите научни приноси и приносни моменти в дисертационния труд. Точно обратно, положени са огромен труд и усилия и в максимална степен са постигнати поставените от автора научни задачи и цели. За това безспорно е допринесла и дългогодишната преподавателска и научно-изследователска работа на докторанта, като редовен асистент по наказателно право в БСУ. Ето защо считам, че на дисертационния труд, разработен от докторанта гл. ас. Славка Димова Димитрова – Симеонова, следва да се даде висока положителна оценка, за придобиване на образователната и научна степен „ДОКТОР“.

04.03.2014г.

Благоевград

С уважение :

/проф. д-р Румен Владимиров/